

Oponentský posudek na bakalářskou práci Františky Vykoukové

Název práce: Emancipace femininních prvků v díle Agathy Christie na příkladu slečny Marplové a Hercula Poirota

Předkládaná bakalářská práce Františky Vykoukové volbou svého tématu vzbuzuje ve čtenářce či čtenáři nebývalou zvědavost. Podrobit genderově senzitivní analýze jednání ikonických postav z kanonických detektivek Agathy Christie, kdy toto vědomě genderované jednání – performování – je nedílnou součástí vyšetřování spáchaného zločinu, má šanci vypovědět mnohé o tom, jak může gender být nejen identitou, ale též metodou. Jde o téma doposud analyticky a interpretačně nevytěžené, originální a v kontextu kulturních studií či literárních analýz vycházejících z feministických pozic pracujících s genderem jako analytickou kategorií výsostně relevantní a takové, jež má výrazně co říci ke kulturním konstrukcím maskulinity a femininity jakož i ke konstrukci vlastního žánru detektivky. Text práce však specifickým způsobem selhává v uspokojení čtenářských a potažmo též akademických očekávání. To lze patrně přičíst na vrub metodologickému postupu, respektive způsobu zpracování dat a jakési implicitní opatrnosti při interpretaci šesti analyzovaných detektivních románů. Jinými slovy, práce má nakročeno k tomu být dobrým rozborem femininních prvků, které v Christieiných románech performuje slečna Marplová, respektive Hercule Poirot, převažuje v ní však deskripce a pouhý výčet situací, kdy je gender specificky performován, přestože se úvahy pro analytické uchopení tématu nabízejí takřka na každé stránce.

V tomto ohledu spatřuji v práci nevyužitý analytický potenciál, ačkoliv studentka disponuje solidním teoretickým aparátem k zevrubnějšímu uchopení tématu: zvolené koncepty performativity genderu Judith Butler a dělání genderu West a Zimmermana jsou rozhodně relevantními výzkumnými volbami. Je mi líto, že veliká

škoda, že propojení teoretické části a analytické části je v práci takřka nulové. Právě ilustrace fungování teorií na konkrétních příkladech z rozebíraných knih a účelné připomínání analytických konceptů tam, kde studentka detektivky interpretuje, by z práce učinilo kompaktní celek, na němž by také bylo možné lépe detekovat argumentační linii práce. V textu práce se bohužel studentka omezuje spíše na konstatování a popis, kterému nezbyvá než věřit, avšak z práce nelze vypožorovat, kterak k deklarováným závěrům došla. Spoléhat na to, že metoda otevřeného kódování a práce se softwarem MaxQDA přinesou pro obsahovou analýzu literárních děl, v nichž věnujeme pozornost dvěma postavám, vsutku relevantní výstupy, je z hlediska literární vědy přinejmenším problematická mimo jiné i proto, že v práci nejsou zmíněny ani kódy, které diplomantka sledovala a upravovala. Jaké tyto kódy byly?¹

Čtenářka či čtenář jsou tak ponecháni ve tmě stran východisek pro interpretaci analyzovaných románových situací, způsobů aplikace výše zmíněných konceptů performativity a dělání genderu a jejich zdůvodnění. Jinak řečeno, z práce nelze explicitně vyčíst, co konkrétně vedlo studentku k analýze situací, které se v práci rozebírá. Odvolat se na výstupy blíže nevyjasněného kódování či práce se softwarem je nedostačující také proto, že zkoumané situace jsou spíše v souladu se stereotypními genderovými očekáváními, ačkoliv práce hovoří o emancipaci femininní stránky u obou postav – muže a ženy. Nabízí se tedy pro obhajobu otázka, zda je v detektivkách subverze a emancipace inherentně obsažena ve stereotypu. Pokud ano, bylo by to přinejmenším neotřelé zjištění, avšak toto není často doloženo a „dotaženo“ do argumentační pointy, neboť vybrané genderované situace jsou v práci předkládány zpravidla formou výčtu rozsáhlejších citací z knih, navíc takřka bez kontextu a vazby na děj knihy. Argument se tak stává nepřehledným.

¹ Podtržené jsou otázky a aspekty práce, které navrhuji diskutovat u obhajoby.

Autorka práce navíc nereflektuje, že gender není „obsažen“ jen v jednání postav, ať už je toto stereotypní či nikoliv, nýbrž i v dějových situacích a vlastním žánru detektivky. Soudím, že by bylo tedy vhodné u obhajoby představit též genealogii celé bakalářské práce, neboť se zdá, že zvolený metodologický postup znesnadňuje, ba dokonce znemožňuje studentce zkoumat hlubší genderové nuance jak u obou literárních postav, tak ve vlastním žánru. Jaké možnosti měla studentka při volbě tématu, při volbě metody a teoretického uchopení? Myslím, že ozřejnění těchto kroků by pomohlo objasnit důvody oné nesourodosti a nedořečenosti práce, kterou vnímám jako největší nedostatek.

Práce je co do formálního zpracování spíše průměrná, textu by rozhodně slušelo častější a především preciznější odkazování (včetně paginace). Seznam bibliografie není příliš rozsáhlý, avšak s ohledem na málo zkoumané téma, lze toto pochopit. Naopak za dosti problematické považuji využívání nepublikované bakalářské práce H. Porkertové z Masarykovy univerzity k vysvětlení vztahu genderu a diskurzu tak, jak jej pojímá Butler. Toto vysvětlení navíc zprostředkovává dlouhá citace z absolventské práce bez jakékoliv další autorčiny doušky (str. 13). Když diplomantka využívá primární zdroje (Butlerové *Trampoty s rodem* či *Závažná těla*) jinde v práci, proč se najednou utíká ke zdroji sekundárnímu?

Navzdory uvedeným výhradám **bakalářskou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení „dobře“.**

Mgr. et Mgr. Tereza Jiroutová Kynčlová, Ph.D.

V Praze, 5. září 2018